Turkish Studies *Language and Literature*

Volume 14 Issue 2, 2019, p. 263-276

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22789

ISSN: 2667-5641

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍️ *Received/Geliş:* 12.02.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.06.2019

📅 *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (06.03.2019)-Referee 2 (05.03.2019)- Referee 3 (07.03.2019)

This article was checked by iThenticate.

YANMETİNİN ALTBAŞLIĞI: “KİTAP ÇEVRESİNDEKİ ÖĞELER (EPİTEXTE)” VE ÖRNEKLEMELER

*Munise AKSÖZ**

ÖZ

Türkiye’de yapılan araştırmalar içerisinde Gérard Genette’nin ayrıntılı bir şekilde irdelediği ve inceliklerini ortaya koyduğu ‘Yanmetinler’ (Paratexte) oldukça geniş ve araştırılması gereken bir konudur. ‘Yanmetinler’ kendi içerisinde iki büyük başlığa ayrılmaktadır. Bunlardan biri ‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’ (Peritexte), diğeri ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’dir (Epitexte). İkisi bir arada ‘Yanmetinler’i (Paratexte) oluşturmaktadır. Daha önce ‘Yanmetin (Paratexte) Nedir? Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler (Peritexte) Nelerdir?’ (Aksöz, 2018: 27-47) özellikle de ‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’ (Peritexte) ile ilgili kuramsal bir çalışma gerçekleştirildiğinden, bu çalışmada ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’ (Epitexte) ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilecek ve örneklemelere gidilecektir. ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’in (Epitexte) ne olduğuna, neleri kapsadığına, kaçaya ayrıldığına, alt başlıklarının ne olduğuna, bu alt başlıkların altında nelerin yer aldığına yer verilmeye çalışılacaktır.

‘Kitap Çevresindeki Öğeler’ (Epitexte) basılı kitabın hiçbir yerinde yer almamaktadır. Kitapla ilgilidirler, ancak kitabın dışında, kitaptan bağımsız yer alan öğelerdir ve kitabın toplumsal çevresinde bulunmaktadırlar. ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’ (Epitexte) altında, yazarın kitabı yazarken yapmış olduğu röportajlar, söyleşiler, yazdığı mektuplar, günlükler, yazarın kitap için aldığı notlar, karalama kâğıtları, basında, televizyonda yer alan haberler, kitabın tavsiye edilmesi, kitapla ilgili söylentiler, edebiyat ödülü alması, yapılan kişisel konuşmalar ya da kitap eleştirisi gibi öğelere rastlanmaktadır (Genette, 2001: 12).

* Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü Alman Dili Eğitimi, E-posta: muniseaksoz@hotmail.com

Kısaca ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’ yazar ya da yayıncı tarafından bilinçli yaratılmış dokümanlar olabildiği gibi yazara ait olan özel yazılar da olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gérard Genette, Yanmetinler (Paratexte), Kitap Çevresindeki Öğeler (Epitexte), Kitap Çevresindeki Kamusal Öğeler (Öffentliche Epitexte), Kitap Çevresindeki Özel Öğeler (Private Epitexte).

HEADLINE: THE COMPONENT AND EXEMPLIFICATIONS OF EPITEXT

ABSTRACT

Among the research done in Turkey the Paratext which is scrutinized and analyzed by Gérard Genette is an broad topic and that needs to be searched. Paratext divided into two main section, one of these “The Written Component in Paratext” and the other is “ The Component of a Epitext”. These two constitute the Paratext, “What is paratext? The components in a written text are what?” (Aksöz, 2018: 27-47) particularly before “The Written Components in Paratext” theoretical works are done, that’s why in this study theoretical information and exemplification will be given “The Component in a Epitext”.

In this study “ What is the component in paratext, includes what, sections are what, what is headlines and what behind on this headlines?” these questions are going to be answered. In terms of place “ The Component in Paratext” is not directly dependent. Of course it about the book, however it is outside of the book and it has on social environment of the book. Under the “Epitext” some components are appear such as the author’s interview while he wrote his book, chatting, diaries, the author’s notes for book, the news on TV or media, recommendation of the book, the rumours about the book, the author’s personnel speech or the criticize of book. In a few words “The Component of Paratext” is a document which can be created intentionally by author or editor or it may be belong to the author’s articles.

STRUCTURED ABSTRACT

The Paratext, which is transfer the Turkish as “yanmetinsellik” (paratexte) is a fiction which is developed and analyzed by French scientist Gérard Genette. Paratext can be defined as a complement which is complete the main text in a semantic way from begin to last. Paratext neither itself of main text nor completely something different. Contrariwise it is a small text pciess and it accompany to main text it is around and has a strong connection with that(Böhke,2007: 7-8; Moenninghaff,2003:22) .

Peritext has divided into two main subject one of them is “The Written Components on Paratext” and the other is “The Components on Epitext” (Genette, 2001: 12-13, Kreimeier ve Stanitzek, 2004: 6-7). “The Written Components on Peritext” is the whole components such as the title inside and on the book, font type, preamble and the context of the

book. The Components in Epitext is a component which is completely out of the book for example, the interview with the author or an advertise about the book in a magazine.

The Components in Epitext is important to understand the text, in a literature text analyze. The Components in Epitext will contribute to his/her search and give them new perspectives to the scientist who analyze the literature text. For example a interview of author about his/her book will give the interesting details to the reader or scientist. Just like in the Peritexte the temporal emerge of the components in epitext can be vary. These can be emerge for example before the published of the book, the moment published of the book and after it is published or more than after published. For instance, the happenings before the book published are contain information about how he/she going to build his or the author's plans about the book. The happenings moment of the publishing are chatting and presentations. After the work was published immediately or much later, the things which is emerging may be dialogues, discussions, thoughts about the work the author avowed afterwards. (Genette, 2001: 329).

In general, These items have been transmitted by author not only book reader but also public opinion which located anywhere. Readership does not always read the book, the concept of reading covers all kinds of public opinion. For instance; reader of a newspaper or the audience of a media, listener of a presentation, attendees who attend a committee, recipient of a letter, partner of a conversation, sometimes because of the diary can be even the author itself. There is an important more feature of items (Epitexte) around the book. These items contain a lot of discussions, thoughts, discourses inside themselves however their function is not always paratext. For example, made with the author each interview and conversation is not just about the book. Moreover, there is too little information about the book. In this interview or conversation, mostly universal consent issues are spoken such as political attitude of the author, the author's life, author's view of life, author's relations, author's private life. But important particles take part about the yan metinler inside the items around this kind book such as why the author wrote a book like that, How he inspired from his life? Briefly, Everything the writer says about his life, others, other authors may be contain yanmetinsel items (Paratextuelle). It is required look carefully and examine. (Genette, 2001: 330).

Also, being element of a topic around the book is not obstacle to pass peritext around the text afterwards. For instance, an interview made with the authors, a comment, a court order etc. Adding it to the book edition like it, removes it from the element around the book (Epitext) and converts it peritext around the text. Briefly, “The items around the book” are elements such as not taking part inside the book or above the book but the texts which emerges about the books in different places, advertisements, posters, interviews, conservations, letters, notes that the author takes, scribble papers, news on television, recommending the book, rumors about the book, taking literature award, individual speeches or book review. (Genette, 2001: 12; Böhnke, 2007: 7-8).

In this study, “Epitext” is tried put forth about the printed book. it should not be forgot that it has to be examined differently in the printed

matter, film, theater, music, opera etc. as it is in the written texts around the same text. To reveal the elements around the book, to examine, to obtain clues are more difficult than to examine and to reveal the written elements around the text. Because the written elements around the text are exist as a written above the original work such as name of the author, title of the work, preface, printing year, number of prints, back cover letter. But the items around the book are messy and can be found anywhere. But it is required that to research on a broader range such as finding interviews, journal articles, interviews, diaries, scribbles, wr iting and visual media for all kinds of information.

Keywords: Gérard Genette, Paratext, Epitext, Common Written Components in Paratext (Öffentliche Epitexte), Priv

Giriş

Türkçe olarak ‘Yanmetinler’le ilgili ne yazık ki çok az çalışma bulunmaktadır. Özellikle de yanmetinlerin altında yer alan alt başlıkların ayrı ayrı irdelenmesi ile ilgili ‘Yanmetin (Paratexte) Nedir? Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler (Peritexte) Nelerdir?’ (Aksöz, 2018: 27-47) dışında her hangi kuramsal bir çalışma bulunmamaktadır.

Türkçeye ‘Yanmetinsellik’ (Paratextualität), ‘Yanmetinler’ (Paratexte) olarak aktarılan ‘Paratexte’ sözcüğü, Fransız bilimci Gérard Genette tarafından ortaya atılan ve geliştirilen bir kavramdır.

Yanmetinler, asıl metni başlangıç sürecinden bitiş süreci boyunca, anlamasal ilişkisi içerisinde bütünleyen, tamamlayan öğeler olarak ifade edilebilir. Yanmetinler ne asıl metnin kendisidir ne de tamamen farklı bir metindir. Aksine asıl metne eşlik eden, onun etrafında olan, onunla sıkı bir bağı olan, çerçevede yer alan küçük yazı parçalarıdır (Böhnke, 2007: 7-8; Moenninghoff, 2003: 22).

Yanmetinler, Genette’nin bölümlemesine göre iki ana başlığa ayrılmaktadır biri ‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’ (Peritexte) diğeri ise ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’dir (Epitexte). Bunların ikisi bir arada yanmetinleri (Paratexte) oluşturmaktadır (Genette, 2001: 12-13, Kreimeier ve Stanitzek, 2004: 6-7).

‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’ (Peritexte) kitabın içinde ve üzerinde yer alan kitap başlığı, yazı karakteri, önsöz, kitap içeriği gibi bütün öğelerdir. ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’ (Epitexte) ise kitabın tamamen dışında var olan örneğin yazarla yapılan röportaj, kitapla ilgili bir dergide yapılan reklam gibi öğelerdir (Krämer, 2014: 5; Genette, 2001:12).

‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’de olduğu gibi ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’de bir edebi yapıt incelenmesinde, metnin içine girebilmek, metni daha rahat anlayabilmek için önemlidir. Bu çalışmanın amacı bir edebi yapıt incelemesi yapan bilim insanlarının ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’i (Epitexte) bilerek bir kitabı ele almasını, araştırmalarına ve incelemelerine birçok katkısının olmasını ve farklı bakış açıları kazanmalarını sağlamaktır. Örneğin yazarın bu kitapla ilgili yaptığı bir röportaj, o kitapla ilgili ilginç bir ayrıntısını, kitabın ön hikâyesini okura, araştırmacıya sunacaktır.

Daha önce yapılan çalışmada geniş bir şekilde ‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’e (Peritexte) ve onun alt başlıklarına yer verildiği için bu çalışmada ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’e (Epitexte) yer verilecek ve alt başlıkları ayrıntılı olarak irdelenmeye çalışılacaktır.

‘Kitap Çevresindeki Öğeler’e bakıldığında, ‘Epitext’deki ‘Epi’ önekinin Yunancadan geldiği ve ‘üstünde’, ‘üzerinde’, ‘sırasında’, ‘hakkında’, ‘esnasında’, ‘yüzeyde’, ‘ek olarak’, ‘ilaveten’ anlamlarını taşıdığı görülmektedir (Wahrig, 2000: 423).

‘Textus’ sözcüğü ise Latince kökenlidir ve ‘doku’, ‘örgü’ anlamındadır. Kısaca, ‘Textus’ ‘bir konuşmanın ya da metnin anlamsal bağlantısı, anlamsal ilişkisi’ olarak aktarılabilmektedir (Pons, 2003: 919).

‘Epi’ öneki ‘Textus’ ile birleşince ‘asıl metne ait olan ilave örgüler’, ‘ek bilgi’ anlamı ortaya çıkmaktadır. Kısaca, asıl metne ait olan, ancak onunla aynı basılı yerde yer almayan, onunla ilgili bilgiler içeren ilave öğelerdir (Aksöz, 2018: 33). Türkçeye ‘Epitexte’ kavramı, ‘metin/kitap hakkındaki veriler’, ‘dış metin’, ‘kitap çevresi’, ‘kitap çevresinde’, ‘yapıt çevresi’ olarak kimi çalışmalarda aktarılmıştır (Akten, 2013.6, Çivelek, 2011:42). Ancak bu çalışmada ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’ olarak aktarılması daha uygun görülmüştür (Aksöz, 2018: 34).

Kısaca, kitap çevresindeki öğeler basılı kitabın herhangi bir yerinde yer almayan, yanmetinsel öğelerdir. Tabi bu tarz kitap çevresindeki öğelerin daha sonraki herhangi bir baskıda metin çevresindeki yazılı öğeler altında yer alamayacağı anlamına gelmez, bir kitabın arkasına ya da önüne yazarla yapılan röportaj eklenebilir.

Kitap Çevresindeki Öğelerin Zamansal Yolculuğu

Öncelikle şunu vurgulamak gerekir, ‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’de (Peritexte) olduğu gibi ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’in (Epitexte) de bütün alt başlıkları ya da özellikleri tek bir eserde var olmak zorunda değildir.

Günümüzde medya sayesinde oluşan tartışma, eleştiri programları vs. ya da sosyal medyadaki platformlar gibi çeşitli tartışma platformları bundan yüzyıl önce yoktu. O dönemdeki tartışma ortamları ancak arkadaş çevrelerinde, toplantılarında yapılanlardı ya da bir arkadaşına gönderilen mektupla düşünce alışverişinde bulunulmaktaydı. Örneğin, günümüzde Facebook ve Instagram gibi sosyal medya platformlarında, Öner Yağcı’nın *Büyük Oğul Efsanesi* (Yağcı, 2018), *Tevfik Fikret* (Yağcı, 2018), *Keloğlan Masalları* (Yağcı, 2016) ya da Ahmet Özer’in *Sözün Nakışı* (Özer, 2014), *Sözün Kanatlarında* (Özer, 2002), *Bir Şehrin Boynundayız* (Özer, 2011) gibi ve bu yazarların daha başka kitaplarının tanıtımını görmek olasıdır (Facebook, 26.01.2019). Kısaca, birçok yazarın kitabı sosyal medya platformlarında yerini almakta ve okuyucuya duyurulmaktadır.

Görüldüğü gibi yanmetinleri oluşturan metin çevresindeki yazılı öğeler (Peritexte) ve kitap çevresindeki öğeler (Epitexte) sürekli döneme, zamana, olanaklara göre değişmektedir.

Kitap çevresindeki öğelerin (Epitexte) zamansal ortaya çıkışları aynı metin çevresindeki yazılı öğelerde (Peritexte) olduğu gibi çok çeşitlilik göstermektedir. Bunlar kitap ortaya çıkmadan önce, kitap çıktığı an ve kitap yayımlandıktan hemen sonra ya da çok daha geç bir zaman diliminde de ortaya çıkabilirler. Örneğin kitap çıkmadan önce olanlar, yazarın kitabı ile ilgili planlarını ve kitabını nasıl oluşturacağına yönelik bilgi içerenlerdir. Bazı yazarlar kitaplarının tanıtımını önsözde yapmak yerine bazen bir söyleşi ya da bir röportaj ile yapmaktadırlar. Henüz kitap piyasaya çıkmadan yapılan bu reklamlar kitabın daha geniş kesimlerde duyulmasını sağlamakta, ayrıca bu söyleşilerin ya da röportajların yer aldığı gazete, dergi gibi yayınların daha sonra da okuyucu tarafından görülmesi ve kitaba yönelmesi olasılığını arttırmaktadır. Kısaca, kitabı almayan, belki de kitaptan haberdar olmayan bir kesime ulaşma olasılığı bu şekliyle daha çok olabilmektedir.

Kitap piyasaya çıktığı an olanlar, kitabın yayınlanması ile birlikte yapılan söyleşiler, sunumlardır. Eser yayımlandıktan hemen sonra ya da çok daha geç bir zamanda ortaya çıkanlar ise konuşmalar, tartışmalar, yazarın sonradan beyan ettiği eseri ile ilgili düşünceler olabilmektedir (Genette, 2001: 329).

Genelde bu öğeler yazar tarafından sadece kitap okuruna değil, herhangi bir yerde yer alan kamuoyuna iletilmektedir. Okur kitlesi her zaman kitabı okuyan değildir, okur kavramı kamuoyunun her türlüşünü kapsar. Örneğin bir gazetenin okuru ya da bir medyanın seyircisi, bir sunumun dinleyicisi, bir kurula katılanları, bir mektubun alıcısı, bir konuşmanın ortağı, hatta bazen günlükten dolayı yazarın kendisi bile olabilir. Örneğin 4 Mart 2011’de Banu Güven tarafından NTV kanalında sunulan *Artı*

programının konuğu Zülfü Livaneli'nin *Serenad* adlı kitabı daha raflarda yerini almadan, bu programda kitabını tanıtmış ve okur, seyirci kitlesine duyurmuştur (Güven, 2011). Burada sadece okur kitlesi söz konusu değildir programı izleyen tüm kamuoyu bu kitaptan haberdar olmaktadır, aynı zamanda Zülfü Livaneli'nin bu söyleşi 'Kitap Çevresindeki Öğeler' başlığının altında yer alan 'kitap ortaya çıkmadan önceki ögenin' altında yer almaktadır. Başka ilginç bir örnekte Yaşar Kemal ile ilgilidir. Yaşar Kemal'in ölümünden sonra yapılan 5 Mart 2015 BBC Türkçe *Arşiv Odası* programında Aylin Yazan, Yaşar Kemal'in zamanında Nuri Çolakoğlu ile yaptığı bir kitabı ile ilgili söyleşiyi, Yaşar Kemal'in kendi sesinden seyirciye dinletmektedir. Yaşar Kemal'in *Al Gözüm Seyreyle Salih* adlı kitabı 1981'de İngilizceye çevrilmiş ve Yaşar Kemal, Nuri Çolakoğlu'nun sorularına yanıt vermiştir (Yazan, 2015). Bu konuşmasından kitabının nasıl geliştiği, kitabını nasıl yazdığı da ortaya çıkmaktadır. Bu örnekte de görülmektedir ki Yaşar Kemal'in yaptığı söyleşi ve Yazan'ın TV programı, kitap çevresindeki öğelerin (Epitexte) altında yer alan hem yazarın kitabı yayınlandıktan, daha doğrusu İngilizceye çevrildikten hemen sonra, yani 'yakın geçmiş' hem de yazarın ölümünden sonra, yani 'uzak geçmişteki' kitap çevresindeki öğeleri barındırmaktadır.

Kitap çevresindeki öğelerin (Epitexte) önemli bir özelliği daha vardır. Bu öğeler birçok tartışmayı, söylemi, düşünceyi vs. içerisinde barındırmaktadır, ancak işlevi her zaman yanmetinsel değildir. Örneğin yazarla yapılan her röportaj ya da söyleşi sadece kitapla ilgili değildir. Hatta kitapla ilgili bilgi çok az yer alabilmektedir. Bu söyleşilerde ya da röportajlarda çoğunlukla genel geçerli konular konuşulur. Yazarın politik tutumu, hayatı, hayata bakış açısı, ilişkileri, özel yaşantısı gibi. Ancak bu tarz kitap çevresindeki öğelerin içinde yanmetinlerle (Paratexte) ilgili önemli parçacıklar yer alabilmektedir. Yazarın bir kitabı örneğin neden öyle yazdığı, yaşamından nasıl yola çıkarak ele aldığı gibi. Kısaca, yazarın yaşamına, başkalarına, başka yazarlara dair söylediği her şey yanmetinsel (Paratextuelle) öğeler içerebilir iyi görmek ve incelemek gerekir (Genette, 2001: 330). Örneğin Vecihi Timuroğlu ile yapılan *Vecihi Timuroğlu'yla Yaşamı, Eğitimciliği ve Yazın Anlayışı Üzerine Söyleşi*'de (Aksöz-Yıldırım 2004: 9-44), yazar *Dersim Tarihi* (Timuroğlu, 1991), *Bir Sürgünün Ezgileri* (Timuroğlu, 1983), *Ulusal Kurtuluş Savaşçısı Atatürk* (Timuroğlu, 1999) gibi kitapları ile ilgili bilgi verirken, yaşamı, dünyaya bakış açısı, başına gelenlere ve yaptıklarıyla ilgili çok daha fazla bilgi bulunmaktadır. Bu da bir okuyucuya eserinde neyi, neden bu şekliyle ele aldığına ipuçlarını vermektedir (Aksöz-Yıldırım, 2004: 9-44). Aynı şekilde Kadir İncesu'nun *Sanatının 50. Yılında Ahmet Özer* adlı söyleşisinde de, Özer'in eserlerinden çok neyi nasıl yaptığı, nelerden etkilendiği, o dönemin kuşağının yapısı ve birbirlerine nasıl destek oldukları bilgilerine, kısaca yanmetin parçacıklarına rastlanmaktadır (İncesu, 2016: 25-44).

Yukarda da vurgulandığı gibi bir unsurun kitap çevresindeki öğe (Epitext) olması onun sonradan metin çevresindeki yazılı öğeye (Peritext) geçmesine engel değildir. Yazarla yapılan bir söyleşinin, bir yorumun, bir mahkeme kararının vs. gibi kitap baskısına eklenmesi onu kitap çevresindeki öğeden (Epitext) çıkartmakta ve metin çevresindeki yazılı öğeye (Peritext) dönüştürmektedir. Örneğin, Vecihi Timuroğlu'nun *Bir Sürgünün Ezgileri* (Timuroğlu, 1999) adlı şiir kitabının daha sonraki baskılarında önsöz yerine mahkeme kararını içeren bir metin eklenmiştir. Bu metinde kitabından dolayı on yıla mahkûm edildiği ve 1984'de ait olan mahkeme kayıtlarından alıntı yapılarak buna hangi ifadelerin neden olduğu, böylelikle o yıllardaki yazarın ve devletin politik görüşü de yansıtılmaktadır (Timuroğlu, 1999: 5-10).

Kısaca, 'Kitap Çevresindeki Öğeler' kitabın üstünde ya da içinde yer almayan, ancak kitapla ilgili başka yerlerde çıkan yazılar, reklamlar, afişler, röportajlar, söyleşiler, konuşmalar, yazdığı mektuplar, günlükler, yazarın kitap için aldığı notlar, karalama kâğıtları, basında, televizyonda yer alan haberler, kitabın tavsiye edilmesi, kitapla ilgili söylentiler, edebiyat ödülü alması, yapılan kişisel konuşmalar ya da kitap eleştirisi gibi öğelerdir (Genette, 2001: 12; Böhnke, 2007: 7-8).

'Kitap Çevresindeki Öğeler'i Genette ikiye ayırmaktadır birincisi 'Kitap Çevresindeki Kamusal Öğeler' (Der öffentliche Epitext), diğeri ise 'Kitap Çevresindeki Özel Öğeler'dir (Der private Epitext).

Kitap Çevresindeki Kamusal Öğeler (Der öffentliche Epitext)

Genette’nin ortaya attığı kitap çevresindeki öğeleri daha yakından irdelemek yerinde olacaktır. İlk önce Kitap çevresindeki öğelerin altında yer alan ‘Kitap Çevresindeki Kamusal Öğeler’ ve alt başlıkları olanak olduğu kadarıyla örneklemelerle aşağıda ortaya konulacaktır.

‘Kitap Çevresindeki Kamusal Öğeler’in (Der öffentliche Epitext) altında ‘Kitap Çevresindeki Yayımcısal Öğeler’ (verlegerischer Epitext), ‘Kitap Çevresindeki Yarı Resmi Yad Öğeler’ (Der offiziöse allographe Epitext), ‘Kitap Çevresindeki Kamusal Yazara Öğeler’ (Der öffentliche auktoriale Epitext), ‘Kamuya Açık Cevaplar (öffentliche Antworten), ‘Aktarımlar’ (Vermittlungen), ‘Söyleşiler’ (Interviews), ‘Konuşmalar’ (Gespräche), ‘Bilimsel Tartışmalar’ (Kolloquien), ‘Tartışmalar’ (Debatten), yazarın sonradan yaptığı yorumlar (späte Selbstkommentare) yer almaktadır (Genette, 2001: 328-353, Kreimeier ve Stanitzek, 2004: 7).

Kitap Çevresindeki Yayımcısal Öğeler (Der verlegerische Epitext)

Burada söz konusu olan yayınevinin gazete ya da bir dergide örneğin tam sayfa verdiği reklamdır. Bunun dışında kamuoyu için düzenli olarak yayınlanan yayınevi kataloğunda nelerin yeni çıktığını öğrenmeleridir. Günümüzde birçok yayınevinin yayın kataloğu bulunmaktadır. Örneklendirmek gerekirse *Çizgi Yayın Kataloğu* (2017), *Anı Yayıncılık Yayın Kataloğu* (2018) gibi. Elbette medyanın ortaya çıkmasıyla bunlar da farklılaştı. Örneğin günümüzde radyoda ya da televizyonda kitap reklamları yapılabilmekte, yayınevlerinin yayın kataloğuna sadece basılı olarak değil internet üzerinden de ulaşılabilmektedir. Özellikle de sosyal medyada var olan Facebook, Instagram gibi sosyal ağlarda kitap reklamlarına oldukça artık sık rastlanmakta, hatta e-kitap şeklinde baskısı yapılmadan doğrudan internet üzerinden okunabilecek kitaplar da artık bulunmaktadır. Örneğin *Müteferrika e-Kitap Ağı* (<https://müteferrika.netlify.com/>, bakılma tarihi: 27.01.2019) adresinden değişik kitaplara ulaşmak olasıdır.

Kitap Çevresindeki Yarı Resmi Yad Öğeler (Der offiziöse allographe Epitext)

Kimi zaman bir eserle ilgili yazılan bir makale yazarın bir arkadaşı tarafından yapılmaktadır. Yazar kitabının kamuoyunda duyulması, yaygınlaşması için arkadaşına eseri ile ilgili bir takım bilgiler vermekte ve kendi istediği doğrultuda, bu şekilde etkileyerek bir yazı yazmasını sağlamaktadır (Genette, 2001: 332-335). Elbette ki yazardan tamamen bağımsız yazılan makaleler de bulunmaktadır. Örneğin *Vecihi Timuroğlu’nun Öykülerinde Toplumsal Boyut* (Aksöz-Yıldırım, 2011: 236-262) adlı makalede Timuroğlu’nun Minnacık Kadın (Timuroğlu, 1984) adlı öykü kitabı irdelenmiştir ya da *Vecihi Timuroğlu’nun Mustafa Kemal Atatürk’ü* (Darancık, 2016: 118-129) adlı makalede Vecihi Timuroğlu’nun *İlk Öğretim Öğrencileri için Atatürk* (Timuroğlu, 2007) ve *Tarih Felsefesi Açısından Gençler için Atatürk* (Timuroğlu, 2006) adlı kitapları ele alınmıştır.

Kitap Çevresindeki Kamusal Yazara Ait Öğeler (Der Öffentliche Auktoriale Epitext)

‘Kitap Çevresindeki Kamusal Yazara Ait Öğeleri’ (öffentliche auktoriale Epitexte) okura, seyirciye yöneliktir. Örneğin bir yazarın bir eseri ile ilgili fikir beyan etmesi, bu bir makale boyutunda ya da bir söyleşide ona soru sorulması ile eser hakkında bir şey söylemesi şeklinde olabilmektedir. Bu tarz yazıların ya da konuşmaların farklı işlevleri olabilir. İlk baskı anında yapılmaları ile baskıdan sonra yapılmalarına yüklenilen işlevler farklılaşmaktadır. Nadiren görülen kamusal kitap çevresindeki öğelerden biri yazarın gazete ya da dergide yazarın kendinin ortaya koyduğu bir kitabı hakkında yazı yazması, kitabını tartışmasıdır (Genette, 2001: 335-337).

Kamuoyunu Açık Cevaplar (Öffentliche Antworten)

Bir yazarın aslında yapılan bir eleştiriye bu ister olumlu isterse olumsuz olsun kişileştirerek cevap vermesi yanlış bir şeydir. Ancak bu yazarlar tarafından çok sık bir şekilde yapılmaktadır. Çünkü olumsuz eleştiride buna karşı gelme olgusu oluşmakta, olumlu da ise onama olmaktadır. Oysa eleştiri,

olumlu da olsa olumsuz da, özgür bir iradeyle yapılmaktadır. Bu eleştirilere yazarların cevabı genelde daha sonraki baskılarda yer alan önsözlerde ya da özel mektuplarda bulunmaktadır. Kamuoyuna açık cevapların (öffentliche Antworten) eleştirinin yer aldığı aynı yayın organında ya da bir başkasında yer alması ancak eleştiri eğer iftira içerikli ya da yapılan eleştiri sağlam temeller üzerinde olmuyorsa yer almaktadır (Genette, 2001: 338) .

Aktarımlar (Vermittlungen)

Aktarımların medyada yer alması genelde bir aktarıcı, yani röportajcı ya da söyleşi yapan kişi ile yapılmakta ve görevi soruları sorarak cevapları iletmektir, kısaca medyadaki kitap çevresindeki öğelerde genelde bir aktarıcı söz konusudur. Medya ortamında yazara yönlendirilen sorular genelde cevapları da belirlemektedir. Ayrıca soruluş şekilleri de ifade ediliş şekillerine yön vermektedir, böylelikle yazarın elinden, onun istediği şekilde açıklama yapmasının kontrolü alınır. Ancak aktarıcı, yazarın yaptığı açıklamasının sorumluluğunu almaz. Bu aktarıcının aktarımdaki iyi ya da kötü niyetli olmasından çok konuşmanın aktarım teknikleri ile ilgilidir. Örneğin yazar bu açıklamaları yaparken bazı yerlerin kesileceğini, yayınlanmayacağını, samimi bir ifadenin kaldırılacağını düşünerek yapabilmektedir. Diğer bir medya aktarımı ise sözlü konuşmanın yazılı şekilde sunulmasıdır. Yazar isterse kendisi bu yazıyı kontrol edebilir ve kaldırabilir ya da samimi bir ortamda söylediklerini, söylenmesi gerektiği gibi uygun bir şekilde ortaya koyabilir. Bunun dışında hemen yayınlanmayan konuşmalar kesilebilir ve değiştirilebilir. Ancak canlı yayında yapılan konuşmalarda ne yazar ne de aktarıcı tarafından değişiklik yapmak söz konusu değildir. Örneğin Ayşe Kulin'in *Akılda Kalan* (Ateş, 2018) HaberTürk'te yayınlanan canlı programda ifadelerinde dikkatli olduğu, değiştirmenin olası olmadığını farkında olduğu konuşmalarından anlaşılmaktadır, Televizyon gibi görsel yayınlarda, yüz ya da vücut ifadelerini de unutmamak gerekir. Yüzdeki bir ifade ya da vücudun duruş şekli olumlu ya da olumsuz olarak algılanabilir. Kısaca suskun kalınarak yapılan vücut dili de bir anlam içermektedir.

'Kitap Çevresindeki Medya Öğelerin' (Medienepitexte) bir başka özelliği daha vardır. O bu da o anda mekânda bulunmayan bir alıcı (adressat) ile yapılan diyalog olmasıdır. Çünkü konuşmacı/yazar ile aktarıcı arasındaki diyalog gerçek bir diyalog değildir kurmaca bir bildiri olan haber aktarımıdır ve bu haber aktarımı da sanal bir alıcıya yöneliktir. Yani bu haberi izleyen veya dinleyen kitledir. Çünkü konuşmacı aslında söyleşi ya da röportajı yapan kişinin sorularını cevaplamamakta, bu soruları o anda seyredene ya da dinleyene cevaplamaktadır. Kısaca konuşmacı/yazar bu aktarıcı sayesinde dinleyene ya da izleyene ulaşır. Aktarıcı da aslında dinleyenlerin ya da izleyenlerin sormak istediklerini konuşmacıya yöneltir ve bu bilgiler onun aracılığıyla seyirciye aktarılır. Aktarımı bu şekliyle yapmak ideal bir söyleşi ya da röportaj şeklidir ve yapması çok zordur. Çünkü hiç kimse karşındakini tamamen yok sayamaz ya da kendi kişiliğini tamamen geriye çekemez ve ister istemez kendi isteği doğrultusunda da sorular yöneltir ya da yazar kendi istediği herhangi bir konuyu vurgular (Genette, 2001: 341-342). Yukarıda verilen söyleşileri buraya da örnek olarak vermek olasıdır.

Söyleşiler (Interviews)

Genelde söyleşiler (Interview) gazete ya da derginin isteği ile yapılmakta ve yazar daha çok bir reklam aracı olarak görülmektedir.

Söyleşinin asıl amacı toplumsal olarak bilgi edinmektir/vermektir, dinleyenin yorumdan çok bilgi edinme amacı vardır. Yeni çıkan bir kitabı tanıtmak, içeriği ile ilgili bilgi vermek, bazı yerlerinden alıntılar yapmak, kitapta öne sürülen düşüncelerle ilgili ifadelerde bulunmak gibi. Söyleşiyi yapan kişi bu alanda tecrübeli olduğundan dolayı, konuşmacıya belirli bir hedefe yönelik sorular sormaktadır. Örneğin 'Bu kitap bir aşk romanı mıdır?', yazar tarafından verilen cevapta 'evet' ya da 'hayır' olarak belirlenmiştir, 'Kitabınızda Yaşar Kemal'in izleri bulunmaktadır', yazar da 'evet' ya da 'hayır, daha çok Kemal Tahir ya da Sabahattin Ali'nin izleri vardır' diye bilir, 'Kitabınızda en çok sevdiğiniz figür hangisidir', 'Çok uzun zamandır bu kitap üzerinde çalışıyor musunuz?' ya da 'Figürlerinizin davranış şekillerini açıklayabilir misiniz?', bunun gibi sorular çoğaltılabilir. Bu nedenle de bu tarz söyleşilerde

klişeleşmiş sorular bulunmaktadır (Genette, 2001: 345-346). Örneğin Kadir İncesu’nun Öner Yağcı ile *Yaşasın Yenilenler* adlı söyleşisinde şu şekildeki sorulara rastlanmaktadır: ‘**Yazarın yazdıklarını, yaşamından ayrı tutmak mümkün mü, önemli olan yazar mıdır, yazdıkları mı?**’, ‘**Bir yazarın yazdıklarında kendisi var mıdır, varsa ne kadar, niçin? Bir başka söyleyişle bir yazarın yaşadığı ile yazdığı arasında ne gibi ilintiler vardır?**’ (İncesu, 2012)

‘Söyleşi’ (Interview) ile ‘Konuşma’ (Gespräch) arasındaki fark, söyleşinin tamamen bir konuya yönelik, konuşmanın ise daha genel olmasıdır. Diyelim ki yazara sadece kitabıyla ilgili sorular yöneltildiğinde bu söyleşiye girmektedir ancak konuşma daha geniş kapsamlıdır ve kitapla ilgili soruların yanı sıra başka birçok konuyu kapsayabilir. Çoğunlukla söyleşilerin konuşmaya dönüştüğü görülmektedir, ancak tersi söz konusu değildir (Genette, 2001: 342).

Konuşmalar (Gespräche)

Daha ayrıntılı ve daha istekli bir aracı tarafından (röportajcı gibi) gerçekleştirilen bu konuşmaların içeriği reklam ve popülerlik değildir. Bu nedenle söyleşilerden daha önemli başlıkları içermektedir. Ancak bunda da klişeleşmiş sorular bulunmaktadır. Örneğin ‘En çok sevdiğiniz kendi kitabınız hangisidir?’ Buna yazar tarafından verilen klişeleşmiş cevap ise genelde ‘En son yazdığım ya da şimdi yazacağım kitap’tır (Genette, 2001: 347).

Bilimsel Konuşmalar ve Tartışmalar (Kolloquien/Debatten)

Bilimsel konuşmalar (Kolloquien) ve tartışmalar (Debatten) olarak bir yazarın sadece tek bir kişi ile değil binlerce insanla, yani dinleyici ya da izleyici ile diyaloga geçmesine denmektedir. Bu olay genelde yazarın eserinin bir kısmını sesli okumasından (Lesung) sonra olmaktadır. Yazar bir yere davet edilmişse öğrenciler ve hocalar ile kendi eseri hakkında konuşması şeklinde de olabilmekte, bunlar yazar tarafından bu amaçla gerçekleştirilen bilimsel konuşmalar ya da tartışmalardır (Genette, 2001: 349-350). Örneğin, Eskişehir Sanat Derneği tarafından düzenlenen *1. Eskişehir Yunusemre Şiir Buluşmaları* etkinliğinde, Vecihi Timuroğlu *Yunusemre Üzerine Bir Deneme* (Timuroğlu, 2004) adlı kitabından yerler okumuş ve dinleyenlerin sorularını cevaplamıştır. Bu kitabıyla da Yunusemre Araştırma Ödülünü almıştır.

Ayrıca ‘Kitap Çevresindeki Kamusal Öğeler’in (öffentliche Epitexte) bir başka boyutu da yazarın eserini okuması ya da hafızasından sunarken okuma ya da konuşma hızı, tonlaması, cümlelerin melodisi ve mimikle vücut dilidir, çünkü esere bir yorum getirilmiş olunmaktadır

Yazarın Daha Sonraki açıklamaları (Späte selbstkommentare)

Yazarın kendi kitabı hakkında fikirlerini söylemesidir. Neden bu kitabı yazdığı, nasıl yazdığı, hangi şartlar altında yazdığı, hangi süreçlerden geçerek hangi yazma tekniğini izlediği gibi. Bu akım Edgar Poe ile ortaya çıkmıştır. Çünkü o bir yazarın adım adım bir eseri nasıl ortaya koyduğunu okuyucu ile paylaşmasının çok merak uyandırıcı olduğunu düşünmüş ve kendisi de bunu yapmıştır (Genette, 2001: 350).

Kamusal olan Kitap Çevresindeki Öğeler (Der öffentliche Epitext) altında yer alan bu başlıklardan sonra özel olan kitap çevresindeki öğeler altında yer alan başlıklara da bakmak yerinde olacaktır.

Kitap Çevresindeki Özel Öğeler (private Epitext)

‘Kitap Çevresindeki Özel Öğeler’e (Der private Epitext) ilişkin başlık altında ‘mektuplaşma’ (Briefwechsel), ‘sözel açıklamalar’ (Mündliche Mitteilungen), ‘günlükler’ (Tagebücher), ‘baskı öncesi metinler’ (Vortexte) bulunmaktadır (Genette, 2001: 354-384).

‘Kitap Çevresindeki Özel Öğeler’ (Privater Epitext) ile ‘Kitap Çevresindeki Kamusal Öğeler’ (öffentlicher Epitext) arasındaki fark, birinde tamamen okurun/dinleyenin dışlanması değildir. Çünkü

öyle mektuplar vardır ki okur ya da dinleyene ulaşmaktadır. Buradaki fark yazarın ‘Kitap Çevresindeki Özel Öğeler’de gerçek bir kişiye yönelik, bu bir arkadaşı, dostu, sevgilisi vs. olabilir, bu metinleri yazmasıdır. Belki yazarken bile kafasının arka planında bunu okurla paylaşmak vardır, ancak alıcı, yani bu mektubu okuyacak olan, bilinen, yazarın bildiği gerçek bir kişidir. Bilmediği tanımadığı bir okur ya da dinleyen değildir. Kısaca, ‘Kitap Çevresindeki Kamusal Öğeler’de (öffentliche Epitexte) yazar bir aktarıcıya yönelir bunu okur ile paylaşsın diye, ‘Kitap Çevresindeki Özel Öğeler’ (private Epitexte) de ise bildiği tanıdığı birine. Bu yöneldiği gerçek kişinin varlığı çok önemlidir, çünkü yazarın yazısının içeriğini, akışını vs. değiştirebilir. Okuyucuya da bu bilgi bu kişi sayesinde ulaşmakta ve okurda bu yazıyı okurken yazının yazıldığı kişiyi göz ardı ederek okuyamaz, onu da dikkate almak zorundadır. Örneğin *Goethe ile Schiller’in mektuplaşmalarında* (Damaschke, 2009-2019) okur bu iki büyük yazarın belli düşünce yapılarının olduğunu, edebiyata, sanata, kavramlara yönelik düşünceler geliştiren kişiler olduğunu okurken öğrenmekte ve bu şekilde değerlendirmede bulunmak zorundadır.

‘Kitap Çevresindeki Özel Öğeler’ (private Epitexte) iki büyük alt başlığa ayırmak gerekir. Birincisi Tanıdık, güvendiği biri ile mektuplaşma ya da derin sohbetler, ikincisi yazarın kendi için yazdığı yazılardır, yine bunu da ikiye ayırmak gerekir, Günlükler ve baskı öncesi metinler diye adlandırılanlardır (Genette, 2001: 354-355).

Mektuplaşma (Briefwechsel)

Yazar eseri ile ilgili belli bir kişiye bir mektup yazıyorsa kafasında o eserle ilgili şekillenmiş belli düşünceler vardır ve o amaca yönelik yazmaktadır. Yazar için bu önemlidir. Bu mektuptan daha sonra okurun ne algıladığı ya da ne sonuç çıkartacağı gibi bir derdi yoktur.

Bu mektuplar sayesinde bir yazarın eserinin her türlü aşaması aktarılmış olunur. Eseri ile ilgili düşünceleri, yaptığı eleştiriler, basamak basamak nasıl ilerlediği, eser yayınlandıktan sonra nelerin olduğu, yapılan eleştirilerin neler olduğu gibi, tabi bu öğeler her yazar için değişiklik göstermektedir (Genette, 2001: 357). Ancak burada şunu da vurgulamak gerekir ki bu tarz mektuplar genelde yazarın bir başka yazar arkadaşı ile mektuplaşmalarında daha sık görülebilmektedir. Çünkü aynı alanda çalışan kişi ile düşünceleri paylaşmak hem anlaşılacağından hem de karşıdakinin fikir yürütebileceğinden dolayı daha yoğun olmaktadır.

Ayrıca bu tarz mektupların içeriğinde hiçbir zaman yayınlanmayacak ya da yayınlanmamış yarım bırakılmış eserleri de bulabilmek olasıdır.

Sözel Açıklamalar (Mündliche Mitteilungen)

Sözel açıklamalar (mündliche Mitteilung) ögesi çok dağınıktır çünkü her türlü metnin içinde buna rastlamak olasıdır. Örneğin yazarın bir sohbet esnasında kişiye sözlü olarak aktardığı bir şeyi, o kişi daha sonra bir yazıda, bir röportajda, bir söyleşide anlatarak yazılı hale gelmesini sağlamıştır. Ancak nereden neyin çıkacağı bu durumda belli değildir. Çünkü herkes farklı yerlerde bir yazarla ilgili anısını, sohbet esnasında yazarın ona aktardığı herhangi bir bilgiyi, kitapla ilgili bir detayı dile getirebilmekte ya da yazarın bir eseri ile ilgili bir düşüncesi kendi tuttuğu günlükte yer alabilmektedir.

Elbette sohbet esnasında söylenenleri değerlendirirken daha dikkatli davranmak gerekir, çünkü bu tarz bilgileri aktaran kişilerin doğru aktarıp aktarmadığı, doğru hatırlayıp hatırlamadıkları önemlidir. Ayrıca bu tarz bilgilere özellikle de günlüklerde, yazarın bir eseri ile ilgili neyi attığını, neyi yazdıktan sonra sildiğini ve bunu neden yaptığını dair az da olsa rastlamak olasıdır.

Günlükler (Tagebücher)

Özel kitap çevresindeki öğeler (private Epitext) yazarın bir eseri ile ilgili geçmişte, günümüzde ya da gelecekte yaptığı ve yayınlama amacı olsun ya da olmasın kendine yönelik yaptığı tüm açıklamaları kapsamaktadır. Ancak, amaç her zaman sonuca götürmez. Örneğin yayınlamak üzere hazırlanmış olan bir günlük düşünce değişikliğinden dolayı yok olabilir ya da tam tersi yayınlanmak

üzere hazırlanmamış olan bir şey ise yayınlanabilir. Bu tarz aktarımları genelde iki farklı belge tipinde bulmak olasıdır. Bunlardan biri günlükler diğer ise baskı öncesi metindir (Genette, 2001: 369). Türkçeye çevrilen *Anne Frank’ın Hatıra Defteri*’ni buraya örnek verilebilir. Yayınlanmak üzere yazılmamış olan bu eserde Anne Franke Hitler döneminin zulmünü kamuoyuna duyurmak amacıyla hazırlamış ve okuyucu ile paylaşmıştır (Franke, 2011).

Kitap Çevresine Sonradan Eklenen ve Daha Sonraki Bir Zamanda Ortaya Çıkan Öğeler (nachträglicher und späterer Epitext)

Bu başlık altında genelde yazarın günlüğüne eserinin okur tarafından nasıl alımladığına karşı kendisinin nasıl bir karşı tepki verdiğini ve daha da sonra okurun eserini alımlamasını nasıl değerlendirdiği ile yazdıkları yer almaktadır. Örneğin yazarın kitabı çıkarken ki korkuları, kitapla ilgili yapılacak olan eleştirileri, okur tarafından nasıl değerlendirileceğini beklemesi gibi bilgilerdir (Genette, 2001: 369).

Şunu da belirtmekte fayda vardır yazarların günlüğünde yapıtlarının nasıl oluştuğuna dair geniş çaplı bilgi arayanlar hayal kırıklığına uğrayacaktır, çünkü günlüklerde genelde yazarlar eserlerini tamamlayıcı öğeleri yazmakta ya da o çalışmadan biraz uzaklaşmak için kafalarını dağıtmak için başka şeyleri konu edinmektedirler, örneğin o dönemin edebiyat toplumunu ele almak gibi. Ayrıca şu da bir gerçektir ki insanların çoğu kötü günlerinde genelde günlüklerine yazmaktadırlar. İyi günleri ile ilgili sadece çok kısa bilgiler bulunur.

Baskı Öncesi Metinler (Vortexte)

Burada var olan belgeler nesneleştirilmektedir, yani öznel olandan nesnel olana geçiş vardır. Bu baskı öncesi metinler genelde yazarların karalama kâğıtlarıdır ve bu kâğıtlarda aynı şeyin değişik ifade edilme biçimlerine rastlanmaktadır. Yazarların çoğu baskı öncesi metinleri bilinçli olarak bırakmaktadırlar, çünkü isteseler kendileri bu karalama kâğıtlarını yok edebilirlerdi (Genette, 2001: 377). Örneğin Vecihi Timuroğlu’nun *Merhaba Oğlum* (Timuroğlu, 1993) adlı şiir kitabında yer alan *Cemal Süreya* (Timuroğlu, 1993: 60) adlı şiirinin beş farklı baskı öncesi metinleri bulunmaktadır ve bunlara bakıldığında şiirin nasıl geliştiği, nerelerin değiştirildiği görülmektedir. Örneğin kitapta basılan ‘Cemal Süreya’ şiirinde ‘Ve Tanrı/Kadını Yarattı/ Cümle mahlûkatın özünden’ ilk baskı öncesi metinde yoktur, ikincisinde ise ‘Ve Tanrı/Kadını Yarattı özünden cümle mahlûkatın’ şeklinde yer almaktadır.

Burada şu ayrımı yapmak gerekir yazarların bu karalama kâğıtları daha sonra yayınlanmak üzere düzeltilerek yayınlanırsa bunlara sonradan oluşan metinler (Nachtexte) demek daha doğru olur.

Baskı öncesi metinlere bitirilmemiş, ancak karalama olarak elimizde olan yayınlanmamış eserlerde dâhildir. Bu eserlerin bir kısmı var olan baskı öncesi metinler temel alınarak sonuca gidilmeye çalışılmış ve yayınlanmıştır (Genette, 2001: 380).

Burada vurgulanması gereken ve ilginç olan özelliklerden biri de yanmetinsiz asıl metnin olmamasıdır, ancak tersini görmek olasıdır. Kısacası, asıl metnin mevcut olmadığı yanmetinler bulmak olasıdır. Burada asıl metinler kaybolmuş olabilir ve onların yanmetinleri bir şekliyle günümüze kadar gelmiştir. Örneğin metnin kendi günümüzde yoktur, ancak başlığı bilinmekte, bir zamanlar öyle bir metnin var olduğu bu şekliyle anlaşılmaktadır. Yazar bir yazıya başlamıştır, onu yarıda bırakmıştır ya da yayınlamamıştır ve bu bilgidен okuyucu haberdar olmuştur. İşte bunlar ve buna benzer öğeler mevcut olmayan bir metnin bilinen, duyulan yanmetinleridir (Genette, 2001: 11).

Yukarıda da belirtildiği gibi baskı öncesi metinler (Vortexte) daha geç bir tarihte sonradan oluşan metinlere (Nachtexte) dönüşebilir. Bir eserle ilgili bu baskı öncesi metinler yazar hayatıyken tekrar ele alınıp düzeltiliyorsa bunlara eserle ilgili resmi metinler denmekte (offiziellen Text des Werkes) ve eserle ilgili daha önce yayınlananlar onun değişikleri olmaktadır (Genette, 2001: 381).

Genel olarak baskı öncesi metinler (Vortexte) okura eserin basamak basamak nasıl oluştuğunu, nasıl geliştiğini neyin üzerinin çizilip yerine neyin aldığını göstermektedir (Genette, 2001: 382).

Sonuç

Genel olarak şunu belirtmek gerekir ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’ (Epitexte) ile ‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’ (Peritexte) arasında bir geçiş vardır. Örneğin yapılan bir röportaj önce ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’e girerken, kitabın daha sonraki bir baskısında önsöz yerine onun yer alması onu ‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’ dönüştürmektedir. Kısaca, ikisini birbirinden tamamen ayırmak bu anlamıyla olası değildir. Zaten daha önce de vurgulandığı gibi her ikisi birlikte yanmetinleri oluşturmaktadırlar.

Bu çalışmada basılı kitapla ilgili ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’(Epitext) ortaya konmaya çalışılmıştır. Aynı ‘Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler’de (Peritexte) olduğu gibi kitap çevresindeki öğelerin de basılı eserde, filmde, tiyatrodan, müzikte, operada vs değişiklik gösterdiği, farklı incelenmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Burada şunu da vurgulamak gerekir ki yapılan çevirilerde ‘Kitap Çevresindeki Öğeler’in (Epitexte) ‘Kitap Çevresindeki Özel Öğeler’ (private Epitexte) altında yer almaktadır. Çünkü çeviriyi yapan kişi aktarım yaparken kendi çevirdiği kültürdeki insanların anlayacağı şekilde aktarımlarda bulunmakta bire bir çeviri yapamamaktadır. Örneğin deyim, ses yansıması gibi ifadeleri erek kültüre göre çevirmek zorundadır.

Kitap çevresindeki öğeleri ortaya koymak, incelemek, ip ucaları elde etmek metin çevresindeki yazılı öğeleri incelemek ve ortaya koymaktan daha zordur. Çünkü metin çevresindeki yazılı öğeler asıl eserin üzerinde yazılı olarak bulunmaktadır. Yazarın adı, eserin başlığı, önsöz, baskı yılı, baskı sayısı, arka kapak yazısı gibi. Ancak kitap çevresindeki öğeler dağınıktır ve her yerde, her alanda onlara rastlamak olasıdır. Daha geniş çaplı bir yelpazede araştırmak gerekir. Söyleşileri, dergi yazılarını, röportajları, günlükleri, karalama kâğıtlarını bulmak, yazılı ve görsel basını her türlü bilgi için araştırmak gibi.

Bu tarz bir araştırma yapacak olan bir kişinin ise eğer her şeyi bulmak istiyorsa bir şekliyle yazarla ya da yazarın ailesiyle bağlantıya geçmesi gerekir. Aksi takdirde örneğin baskı öncesi metinlere ya da günlüklerine ulaşması çok zor bir ihtimaldir.

KAYNAKÇA

- Aksöz -Yıldırım, M., Akbulut, N., Akçam, A., Korkankorkmaz, B. (2004), *Vecihi Timuroğlu Kitabı*, Şanlıurfa: Yom yayınları.
- Aksöz, Munise (2018) “Yanmetin (Paratexte) Nedir? Metin Çevresindeki Yazılı Öğeler (Peritexte) Nelerdir?”, *Turkish Studies*, Volume 13 Issue 12, s. 27-47, Turkish Studies Language/Literature Volume 13/12, Spring2018, p. 27-47 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13693>ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY
- Aksöz-Yıldırım, Munise (2011), ‘Vecihi Timuroğlu’nun öykülerinde Toplumsal Boyut’ içinde: Aktaş, Ali Ekber (2011), *Promete’nin Işığında Bir Ömür*, Vecihi Timuroğlu, İstanbul: Artshop Yayıncılık, s. 236-262.
- Akten, S. (2013), “Tahsin Yücel’in Kurmaca Yapıtlarının Başlıkları”, Tilbe, A. Bosnalı, S.,Atalay, İ. içinde, *VIII: Ulusal Frankofoni Kongresi* (6-14) Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi.

- Ateş, Veyis (20 Kasım 2018), *Ayşe Kulin - Akılda Kalanlar Programı*, 27.01.2019 tarihinde Haber Türk Kanalı, canlı, <https://www.haberturk.com/tv/programlar/video/akilda-kalan-20-kasim-2018-ayse-kulin/567772>, adresinden alındı.
- Böhnke, Alexnader (2007), *Paratexte des Films*, Bielefeld: transcript Verlag.
- Civelek, K. (2011), “Le Clézio’nun Ourania’sında Yanmetinsellik” *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sosyal Bilimleri Dergisi*, Sayı: 8, 44-55.
- Çizgi Yayınları, *Çizgi Kitabevi Yayın Kataloğu 1996-2017*, Konya: Çizgi Yayınları
- Damaschke, Giesbert (2009–2019) , *Der Briefwechsel zwischen Schiller & Goethe*, 31.01.2019 tarihinde München: https://www.briefwechsel-schiller-goethe.de/?page_id=7 adresinden alındı.
- Darancık, Yasemin (2016), Vecihi Timuroğlu’nun Mustafa Kemal Atatürk’ü, içinde: Aksöz-Yıldırım, Munise, Özcan Mesut (2016), *Kartalların Ozanı Vecihi Timuroğlu*, Ankara: Kalan Yayınları, s. 118-129.
- Franke, Anne (2011), Anne Franke’nin Hatıra Defteri, İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Genette, Gerard (2001) *Paratexte*, Frankfurt am Mein: Campus Verlag. (Çev: Dieter Hornig),
- Güven, B. (2011), *Zülfü Livaneli Serenad Kitabını Anlatıyor – Artı Programı*, 27.01.2019 tarihinde NTV Kanalı <https://www.youtube.com/watch?v=bayxbJWcpmM> adresinden alındı.
- İncesu, K. (2012), Öner Yağcı, Yaşasın Yenilenler, 29.01.2019 tarihinde Okuryazar TV <https://www.okuryazar.tv/oner-yagci-yasasin-yenilenler/> adresinden alındı.
- İncesu, Kadir (2016), Sanatının 50. Yılında Ahmet Özer, *Kıyı Kültür Sanat Dergisi*, Kasım Aralık, Trabzon: Sayı: 304, 25-44.
- Krämer, L. (2014), *Paratexte in Romanen von Mo Yan*, Yüksek Lisans Tezi, Johannes Gutenberg Universität, Fachbereich 06 Translations-, Sprache- und Kulturwissenschaft, Mainz.
- Kreimeier, K., Stanitzek, G. (2004), *Paratexte in Literatur, Film, Fernsehen*, Berlin: Akademie Verlag.
- Moennighoff, B. (2003), 'Paratext', içinde: Müller, J.-D. (ed.) *Reallexikon der deutschen Literaturwissenschaft* (22–23), Berlin: de Gruyter.
- Müteferrika e-Kitap Ağı, 27.01.2019 tarihinde <https://mutederrika.netlify.com/> adresinden alındı.
- Özer, Ahmet (2002), *Sözün Kanatlarında*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özer, Ahmet (2011), *Bir Şehrin Boynundayız*, İstanbul Yapı Kredi Yayınları.
- Özer, Ahmet (2014), *Sözün Nakışı*, Trabzon: Kıyı Dergisi Yayınları.
- Pons (2003), *Wörterbuch Schule und Studium Latein*, Stuttgart: Ernst Klett Sprachen
- Timuroğlu, Vecihi (1983), *Bir Sürgünün Ezgileri*, İstanbul: Yazko Yayınları.
- Timuroğlu, Vecihi (1983), *Dersim Tarihi*, Ankara: Yurt Kitap Yayınları.
- Timuroğlu, Vecihi (1984), *Minnacık Kadın*, Ankara: Ayça Yayın Üretim Kooperatifi.
- Timuroğlu, Vecihi (1993), *Merhaba Oğlum*, Ankara: Başak Yayınları.
- Timuroğlu, Vecihi (1999), *Bir Sürgünün Ezgileri*, Ankara: Kalan Yayınları.
- Timuroğlu, Vecihi (1999), *Ulusal Kurtuluş Savaşçısı Atatürk*, İstanbul: toplumsal Dönüşüm Yayınları.

-
- Timuroğlu, Vecihi (2004), *Yunusemre Üzerine Bir Deneme*, Eskişehir: Eskişehir Sanat Derneği Yayınları.
- Timuroğlu, Vecihi (2006), *Tarih Felsefesi Açısından Gençler için Atatürk*, Ankara: Somut Yayın Dağıtım.
- Timuroğlu, Vecihi (2007), *İlköğretim Öğrencileri için Atatürk*, Ankara: Somut Yayın Dağıtım.
- Wahrig, G. (2000), *Wahrig Deutsches Wörterbuch*, München: Bertelsmann Lexikon Verlag.
- Yağcı, Öner (2016), *Keloğlan Masalları*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Yağcı, Öner (2018), *Büyük Oğul Efsanesi*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yağcı, Öner (2018), *Tevfik Fikret*, Ankara: Telgrafhane Yayınları.
- Yazan, A. (5 Mart 2015), Yaşar Kemal 1981, 27.01.2019 tarihinde *Arşiv Odası* BBC Türkçe, https://www.youtube.com/watch?v=ujM-7g_Ofd8 adresinden alındı.